

תורה האור החיים הקדוש

פרשת שופטים תשפ"ו

פניני חסידות

על פי דברי רבינו

הגאולה העתידה תלויה באהבת ה'

ואם ירחיק ה' אליהם את גבולך כאשר נשבע לאבותיך ונתן לך את כל הארץ אשר דבר לתת לאבותיך. כי תשמר את כל המצוה הזאת לעשותה אשר אנכי מצוך היום לאהבה את ה' אליהם וללכת בדרכיו כל הימים ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה. (טו, טז-טז).

'ואם ירחיק' וגומר 'לאבותיך', פירוש עצמן, כי הם יתחלו הארץ לעתיד לבא. ואמר זה יושג להם אם ישמרו את כל התורה ויעשוהו ותהיה השמירה והעשייה מאהבת ה' ולא מיראה, הדור הוא אשר יעמוד בזה בימיו יקום ה' דברו הטוב לתת כל העשרה עממין, ויעמיד ביד ישראל כל הטוב שהבטיח לעשות לאבות ביום עומדם בתחיה. ורז"ל העירו שגאולה העתידה תלויה בעבודת ה' מאהבה דוקא.

שתהיה העבודת מאהבה, כי 'לאמר' הוא אהבה, כמו (דברים כו, יז) את ה' האמרת היום, לשון חטיבה (ברכות ו, א).

ג. בספר 'דברי אמת' (סוף לקוטים על נ"ך) הביא החוזה מלובלין זי"ע את דברי רבינו בשם רז"ל שכשיעבדו בני ישראל את ה' יתברך מאהבה הוא דורו של משיח, ולאור זה פירש את לשון הסיום על מוס' עבודת כוכבים - "הדרן עלך השוכר את הפועל וסליקא לה מסכת עבודת כוכבים". "הדרן עלך" - לשון שיחזור בו מלהיות כפועל העובד על מנת לקבל שכר, אלא יהיה כמו בן העובד מאהבה, ואז כשנעבוד מאהבה תהיה הגאולה כ"ל 'סליקא לה מסכת עבודת כוכבים', שהאלילים כליל יחלופו ויעבדו כולם את השי"ת שכם אחד במהרה בימינו.

ד. בספר 'עירון קדישין' איתא בשם הרה"ק מרוזין זי"ע על דברי הגמרא (יבמות סב, א) 'אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף', 'יכלו' הוא מלשון 'נכספה וגם כלתה נפש' (תהלים פד, ג), וכמו שפירש רבינו האור החיים הק' בתיבת 'ויכלו' שהוא מלשון חשק ותשוקה, "וזהו 'עד שיכלו כל הנשמות שבגוף', שיהיה להם השתוקקות להשי"ת עד כלות הנפש", ואז יבוא בן דוד.

וכענין זה איתא בספר הדרושים (דרוש ט' עמ' ק) (א) כלל כל הקיצין ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה, וכתב הרה"ק (עני' ישעי' נג, טז) שזה אינו באפשרי שישראל יעשו תשובה קודם הגאולה, רק מקצתם יעשו קצת תשובה, וכשתחיל הגאולה ויתראה אותות ומופתים מהשי"ת, יתעוררו ישראל יותר לתשובה, ובגמור הגאולה תגמר התשובה הגמורה מישראל, כמ"כ הוא לענין המסירות נפש לאהבתו שתתחיל מיחידי סגולה, ותהיה בכל ישראל לאחר גמור הגאולה.

בספר 'מכתם לדוד' עה"ת מהגאון מבראשוב (בעל שו"ת 'אפרקסא דעניא') כתב על דברי רבינו אלו: 'הוא תנאי חמור מאוד, ולעת עתה נעלם ממנו היכן אמרו חז"ל דבר זה. ואפשר דזה נאמר דוקא על גאולה של אחישנה'.

אמנם בספרי החסידות נקטו בפשיטות שבבקבתא ומשיחא יעבדו בני ישראל את ה' מתוך גודל אהבה ותשוקה עילאה, ועי"ז תהיה הגאולה.

א. בספר 'שיח שרפי קודש' (עניני גלות וגאולה אות יד) כתב: 'החידושי הרי"ם זצ"ל הגיד בשם הרבי ר' בער זצ"ל (המגיד מבעוריש זי"ע) שמשמיה יבא מתוך העבודה בחשק ובתשוקה. ובשם היהודי מפרשיסחא זצ"ל, שעוד קודם ביאת המשיח היו מתגלגלים בחוצות, ויבקשו ויאמרו 'אלהה ואשובה אל אישי הראשון' (הושע ב, ט). והיה מסיים החידושי הרי"ם זצ"ל שכלי ספק בן ידחה...'

וכן הובא בספר 'קדושת אהרן' (פאריז, א) 'ל"ט כפלו) שהמגיד הק' ממעוריש זי"ע אמר "שיבוא זמן שישראל יחשקו מאוד להשי"ת, ואז תהיה הגאולה, כמו שכתוב (תהלים צא, יד) כי בי חשק - ואפלטוהו".

ב. החוזה מלובלין זי"ע א' בספר 'זכרון זאת' (פרשת ואתחנן) הביא ששמע מוהר"ק רבי זי"ע מאינפול זי"ע א' על מאמר חז"ל (פסוקה מט, ט) 'בעקבות משיחא יראי חטא ימאסו', שבסוף תקופת הגלות עיקר עבודת ה' תהיה מתוך אהבה, ומדרגת יראת חטא תמאס. ומסיים הרה"ק מלובלין זי"ע שאז תהיה הגאולה.

ובזה פירש הכתוב (מיכה ג, ז) 'ואני בה' אצפה אוהילה לאלקי ישעי ישמעני אלקי'. 'אני רומז ליראה, כמו שפירש רש"י (ויקרא יח, ג) 'אני ה' - דעו מי גזר עליכם; 'אצפה' הוא לשון צפי וכיסוי. ואמר הכתוב 'אני' - היינו מידת היראה, 'בה' - הוא מידת האהבה, 'אצפה' - אכספה, רצה לומר שהאהבה תכסה את היראה, ואז כשיהיה בן - 'אוהילה לאלקי ישעי', הוא מוקם הגאולה, 'ישמעני אלקי' - יקבעני, כמו וְנִשְׁמַע שאלו (ש"א טו, טז). כי זה יהיה בעקבות משיחא, ומיד תהיה הגאולה.

וכתב עוד שזה על התפלל משה רבינו 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר' (דברים ג, כג) 'בעת ההיא' קאי על עקבות משיחא, 'לאמר' -

פניני אור החיים

שְׁפִטִים וְשִׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ (טז יח).

יש לפרש דהכוונה "לך" על אותם שממנים את השופטים ושטרים, שלא יחשבו שעליהם אינם יכולים לשלוט, לכן ציוה הקב"ה שהם ימנו אותם לשפוט ולדרות עליהם בעצמם, והפירוש "לך" הוא כמו "עליך" [וכן פירש החתם סופר].

וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפֵּט צֶדֶק (טז יח).

יש לפרש, על פי מה שאמרו חז"ל שכל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה, ואם כן צריך הדין לדעת כשהוא שופט בדיני ממונות, שמשפט זה כבר נעשה ונקבע בבית דין של מעלה, וכשישפוט על פי התורה אשר ציוהו ה', נמצא שהוא שופט המשפט כפי ששפטו אותו בבית דין של מעלה. והנה ידוע דבית דין של מעלה נקרא "צדק", וגם כתיב "שפוט תבל בצדק", ובהו יש לפרש 'ושפטו את העם' - דהדין כששופט את העם בדיני ממונות, הרי הוא שופט "משפט צדק" - דבר שכבר שפטו אותו בבית דין של מעלה הנקרא צדק, וצריך ליהרר שלא יטה הדין כמה שפסקו בבית דין של מעלה.

עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוֹמֵת הַמֵּת (יז ו).

יש לפרש בכונת "יומת המת", דהאדם שעושה עבירה שחייב עליה מיתה, אם כן הוא נחשב כבר כאדם הרוג, אלא, שהדין הוא שאם יש עדים והתראה, בית דין מצווים להרוג את האדם המוגדר כמת, ואם אין עדים והתראה, הרי הוא עומד למיתת בידי שמים.

וְהִיִּיתָ עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו לְמַעַן יִלְמַד לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹהָיו וגו'. לְבַלְתִּי רוּם לִבְבִּי מֵאֲחָיו וּלְבַלְתִּי סוּר מִן הַמִּצְוָה יְמִין וְשְׂמָאוֹל (יז ט-טז).

יש לפרש על פי מה שאמרו חז"ל שהתורה מלבשת את האדם ענוה ויראה, ולכן ציוה הקב"ה שהמלך יקרא בתורה, ויזכה "למען ילמד ליראה", וכן "לבלתי רום לבבו" - והיינו יראה וענוה.

כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל מַעֲנֵנִים וְאֶל קִסְמִים יִשְׁמְעוּ וְאֵתָהּ לֹא כֵן נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ (יח יד).

יש לפרש על פי מה שאמרו חז"ל ש'אין מזל לישראל', כיון שהם שולטים על המזלות, וזהו שאומרת התורה "ואתה לא כן נתן לך ה' אלוהיך", דיישראל אינם תחת ממשלת הקוסמים והמזלות.

החיבור של רבינו 'אור החיים' הקדוש זי"ע והפצת תורתו הק'

- שיעורים יומיים קצרים וברורים בספרי אור החיים באידיש ובעברית
- הדפסת וחלוקת ספרי האור החיים הק' המסוגלים לשמירה והצלחה
- תפילות והזכרת שמות בציון רבינו הק' ע"י ראש המכון בכל שבוע
- הוצאת והפצת גליון שבועי במשנת רבינו הקדוש לזיכוי הרבים
- כולל להוראה "כנסת ישראל", כשמו בדרכו של ישיבת רבינו הק'
- כולל "ליל שיש" ללימוד ספה"ק 'אור החיים' על הפרשה

לפרטים והשתתפות במפעלות הקודש בקו מורשת אור החיים: 0733713620

עיתון העדה החרדית של הספר "כל הכתוב לחיים"
דוברת הפטורון יהודה בן שרה ערים, וכל עשיר

כל הכתוב לחיים

העיתון הביאורי בדברי רבינו

הדיין יסלק ממחשבתו את בעלי הדין ויתן דעתו בעצם ההלכה

א) דאסור ליקח שוחד אפילו במקום שלוקח משני בעלי הדינים, והשוחד לא תקח" בא לרבות שאסור ליקח שוחד אף אם אינו רוצה להטות את המשפט, אלא נוטל על מנת לזכות את הזכאי ולחייב את החייב. וצ"ב, דכיון דלוקח משניהם מה שייך בזה שם שוחד, שהרי אינו מטה את ליבו לאחד מהם יותר מלחבירו, מאחר שלוקח שוחד משניהם, והמאירי שם (ע"ב) ביאר וז"ל: ואף כשמקבלו משני צדדי, מכל מקום לבו נוטה לזה ולזה, עד שנוטה להכריע ביניהם ושלא לדונם בדין גמור, עכ"ל. וא"כ אסור הדבר מחמת שיבוא לפשר ביניהם שלא על פי דין האמת.

ולדברי רבינו מבואר היטב וביתר שאת, דכאשר יחשוב בליבו בשעה שידון את הדין אם לזכות לפלוני או לחייבו, לא יוכל לדון את הדין לאמיתו, שהרי צריך להעביר את בעלי הדין מכנגד עיניו, ואם יקח שוחד משניהם, אף שלא יטה השוחד את דעתו לאחד מהם, מ"מ יקרב השוחד את דעתו לשניהם באופן שלא יהיה יכול לדון את הדין כראוי, כמבואר בגמ' (שם) אמר רבא, מאי טעמא דשוחדא כיון דקביל ליה שוחדא מיניה, איקרבא ליה דעתיה לגביה והוי כגופיה, ואין אדם רואה חובה לעצמו.

משפט צדק. כאן העיר הערה גדולה לחפץ לשפט בצדק, והוא פי פשיטתא לעמוד הדן על משפט האנשים אשר להם הדין, והיה בסדר זה, שיעביר מבין עיניו שני הנושאים ולא ילביש משא ומתן ההלכות שיעשה באנשים אשר להם הדין ולומר כפי זה יתחייב פלוני וכפי זה יהיה להפך, אלא יעשה עינו וצדדי ההלכה כאלו אין אדם שצריך להוראה זו עתה אלא לעמוד על הדין לדעת ההלכות התורה, ואחר שיעמוד עליו בדרך זה, מה שיעלה במצבתו ידיו בו לבגלי דינים, יזכה הצדאי ויתחייב החייב, והוא אומרו "ושפטו את העם משפט", פירוש, כבר הוא משפט בפני עצמו, זה יהיה "צדק", אבל זולת זה פשיטתא בדעתו בעת שמוסק ומצדדי הדין לבגלי דינים על כל פנים יהיה אחד יותר מתקרב דעתו אליו ולא יצא המשפט צדק, ובפרט במשפטים שתלויים בעשוק הדעת ובהטת מועטת בקבל יטה דעתו (טז יח).

בספר משיב כהלכה (פתחא זוטא עמ' ל"ז) כתב על פי יסוד זה, לבאר דברי הגמ' (כתובות קה,

"פלאי החיים"

חידושי פלאי החיים של האור החיים הקדוש

נערך על ידי העמוד עשירי,
הרה"צ ר' דוד מנחם שווארץ שליט"א,
ע"ס יד העשפט, וי"ר עין פלאי התורה

חידוד א'

אין יתכן, בהמה שלמה שאין בה מום, ואף על פי כן אסור להקריב אותה במזבח, משום שנחשבת כבעלת מום, והמקריב אותה רח"ל, עובר על הלאו של לא תזבח לה' אלוך שור ושה אשר יהיה בו מום' וגו' ?

חידוד ב'

אין יתכן, אדם עם הארץ שעובר על הלאו של לא תטה משפט ולקחת שוחד' אף שאינו דין וגם לא מבין מה שהדיינים דנים ופוסקים למעשה ?

בין כל המשיבים תשובה נכונה לאחת החידות,
בפקס 15388556981 או בדוא"ל מכון 'מבאר הפלאות'
q222678q@gmail.com יוגרלו:

2 זכויות בסך 100 ₪

2 זכויות בסך 50 ₪

2 זכויות על סט מפואר
מספרי המכון למורשת אור החיים הקדוש.

שימו לב: על כל תשובה נוספת נכנסים להגרלה פעם נוסף.

תשובות למדור 'פלאי החיים' לפרשיות דברים, ואתחנן, עקב, ראה

תשובה: כתב רבינו בספרו אור החיים הק' בפרשת השבוע עה"פ את החילוק וכו' - ויתבאר על פי מה שכתב הרמב"ם בפרק ה' מהלכות שבועות והלכה ט' - זה לשונו - מי שנשבע ולא נחם וכו' וכו' לקיים שבועתו, אם ראו בית דין שהיה שבועה זו מקום מצוה או שום פסול בין אדם לחבירו וכו', בית דין נושאים ונותנים עמו עד שיתנחם וכו', ומתירים לו, עד כאן. ומשמע שהם שאין פתח זה אצלו פתח, אף על פי כן מתחמקין עליו להתחרט.

חידוד ב' - אין יתכן, שאדם יקבל שכר 'בעולם הזה', אף לשיטת רבי יעקב (קידושין דף לט ע"ב) שסובר, דשכר מצוה בהאי עולמא ליכא ?

תשובה: כתב רבינו בספרו אור החיים הק' בפרשת השבוע עה"פ לאהבה את ה' אלוך וכו' - ונתתי מטר ארצכם וגו' - לפי מה שקדם לנו כי שכר מצות אינו משתלם בעולם הזה (קידושין דף לט ע"ב), הודיע הכתוב שאם יאהבו ה' וגו' בכל לבבם וגו', יזכו גם בעולם הזה.

פרשת ראה

חידוד א' - היכן מצוה שנים רבות, שנקרא ונחשב על פי התורה יום אחד ?

תשובה: כתב רבינו בספרו אור החיים הק' בפרשת השבוע עה"פ ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה - אכן יתבאר על דרך אומרים ד"ל (ספרי פסיקא ג'ט אמר להם משה, אתם רואים הרעשים מצליחים שנים ושלשה ימים וסופם לדחות, והוא אומרו היום ברכה וקללה פירוש, ברכה שהיא גם כן קללה, והיא שלולת הרעשים בעולם הזה שאינה אלא בזמן מועט, שהעולם הזה יקרא יום אחד.

חידוד ב' - מהיכן לומדים דבביטול עבודה זרה צריך שני דברים, דהיינו שישחוק את העבודה זרה, וגם שיהיה אותו לרוע או שיתילו לים ?

תשובה: כתב רבינו בספרו אור החיים הק' בפרשת השבוע עה"פ אבד תאבדון את כל המקומות וגו'. ונתעם כפל אבד תאבדון - יתבאר על דרך אומרים במסכת עבודה זרה (דף מג ע"ב) שבביטול עבודה זרה צריך שני דברים, שחוק חזרה לרוע או מטייל לים, ובאחת מהם אינו יוצא ידי חובתו, ולזה כפל לומר שני אבידות.

תשובה: כתב רבינו בספרו אור החיים הק' בפרשת השבוע עה"פ את החילוק וכו' - ויתבאר על פי מה שכתב הרמב"ם בפרק ה' מהלכות שבועות והלכה ט' - זה לשונו - מי שנשבע ולא נחם וכו' וכו' לקיים שבועתו, אם ראו בית דין שהיה שבועה זו מקום מצוה או שום פסול בין אדם לחבירו וכו', בית דין נושאים ונותנים עמו עד שיתנחם וכו', ומתירים לו, עד כאן. ומשמע שהם שאין פתח זה אצלו פתח, אף על פי כן מתחמקין עליו להתחרט.

חידוד ב' - אין יתכן, שאדם יקבל שכר 'בעולם הזה', אף לשיטת רבי יעקב (קידושין דף לט ע"ב) שסובר, דשכר מצוה בהאי עולמא ליכא ?

תשובה: כתב רבינו בספרו אור החיים הק' בפרשת השבוע עה"פ בכל הדרך וגו' למען תחיון וטוב לכם והארתם ימים בארץ אשר תירשון - פירוש תחיון, אירכות ימים בעולם הזה, וכו'. ולסברת רבי יעקב (קידושין דף לט ע"ב) שאמר שכר מצות בעולם הזה ליכא, נראה שיהיה רבי יעקב במי שהוא צדיק גמור ושמו כל התורה שיהיה גם בעולם הזה, ולא אמר רבי יעקב דשכר מצות בהאי עולמא ליכא - אלא במי שרוב זכויות ועוין להלן בחיוד ב' פרשת עקב, שם מובא אופן נוסף שרבינו כתב דיש שכר מצוה בהאי עולמא גם לרבי יעקב.

פרשת עקב

חידוד א' - איתא במסכת מועד קטן (דף כ"ח) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא ע"ש. אין יכול אדם לשנות את המזל שלו, ולזכות בבני חיי ומזוני אם לא לפי מזלו אינו יכול לזכות בהם, או באחת מהם ?

תשובה: כתב רבינו בספרו אור החיים הק' בפרשת השבוע עה"פ כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות למען תחיון ורבייתם וגו' - עוד יתבאר על פי דבריהם ד"ל (מועד קטן דף כ"ח ע"ב) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא אלא במזלא. ובא מאמר משה כאן להם בדבר חידוש, שאם ישראל יתעצמו לשמור ולעשות כל המצוה בכללות, יכטור משלשתם יחד, והוא אומרו כל המצוה וגו' למען תחיון - הרי חיים ורבייתם - הרי בני,

פרשת דברים

חידוד א' - אין יתכן, שיש קבוצה גדולה של אנשים (לדוגמה קבוצה של מאה אלף איש), ואינם נחשבים הרבה אנשים, ולעומתם יש קבוצה קטנה של עשר אנשים, והם נחשבים הרבה ?

תשובה: כתב רבינו בספרו אור החיים הק' בפרשת השבוע עה"פ ה' אלוך וכו' - ויתבאר על פי מה שכתב הרמב"ם בפרק ה' מהלכות שבועות והלכה ט' - זה לשונו - מי שנשבע ולא נחם וכו' וכו' לקיים שבועתו, אם ראו בית דין שהיה שבועה זו מקום מצוה או שום פסול בין אדם לחבירו וכו', בית דין נושאים ונותנים עמו עד שיתנחם וכו', ומתירים לו, עד כאן. ומשמע שהם שאין פתח זה אצלו פתח, אף על פי כן מתחמקין עליו להתחרט.

חידוד ב' - אין יתכן, שאדם משבח ריבוי גדול של טובה שיש לו או לכלל ישראל, ואף על פי כן, לא יכולים כוחות המשמינים להרע לו ולכלל ישראל (וגם לא שולט עין הרע עליו כולל ישראל) ?

תשובה: כתב רבינו בספרו אור החיים הק' בפרשת השבוע עה"פ הרי' - ואולי שנתחנן עוד על פי מה שאמרנו בזה (דף ק"א) שעל ידי הזכר ריבוי טובה יפעיל פועל שלטת כח במשפט להרע, ואמרו (שם דף ק"ב) שבכל מקום שמזכיר שם עליון עליו, אין כח בכוחות הרע שלטת בו, ולפי שאמר משה לא אוכל לבדו וגו' - הרי הוא מפליג בריבוי, ויש בזה חשש האמור, לזה הזכיר שמו יתברך עליהם ואמר ה' וגו' הרבה אתכם. שבה אין מקום להרע כאמור שם, ולפי זה תתפרש תיבת 'הרבה' כפשוטה.

פרשת ואתחנן

חידוד א' - אין יתכן, אדם נשבע לעשות איזה פעולה, או לא לעשות איזה פעולה, ואין לו שום חרטה או פתח לשבועתו, ואף על פי כן, בית דין עושים פעולות כדי שיתחרט מהשבועה ויכולו להתיר לו שבועתו ?

שמות הזוכים בהגרלה שהתקיימה בין כל המשיבים למדור 'פלאי החיים' בחודש "אב"

הזוכים בסט ספרים 'כל הכתוב לחיים':
• הרב אלימלך טרבילו.
• הבה"ח דוד דוב ויינגרטן נ"י.

הזוכים ב-50 ₪:
• הרב יעקב גבירור.
• הרב גבריאל יוסף גרינפלד.

הזוכים ב-100 ₪:
• הרב אליהו זקבן.
• הרב אלקנה דוד אמסלם.

שער השפעות טובות

♦ עשר בשביל שתתעשר ♦

מצות מעשר מסוגלת לעשירות:

י. מצות מעשר מסוגלת לעשירות, כמו שדרשו ז"ל עשר בשביל שתתעשר (יג), ואמרו חז"ל שאף מותר לנסות את הקב"ה בדבר זה (יד).

גם במצות צדקה מותר לנסות את הקב"ה:

יא. והנה יש אומרים שדוקא בנתינת מעשר מותר לנסות את הקב"ה, אבל לא בשאר צדקה לעניים, אבל האמת אינו כן, אלא שלא זו בלבד שאדם רשאי לתת צדקה על מנת שיזכה לשפע עשירות וטובה מרובה, אלא שאף מותר לתת צדקה לעניים על מנת לנסות את הקב"ה, אם אמת הדבר שיזכה לטובה ועושר רב (טו).

ע"י צדקה לעניים זוכים לעשירות ושפע רב:

יב. כאשר האדם פותח את ידו, ונותן צדקה לעניים, או שמכבד את השי"ת מהונו, על ידי זה פותחים לו למעלה שערי עשירות ושפע רב, והקב"ה משלם לו תיכף ומיד בתוספת טובה מרובה (טז-יז).

המחזיק ידי ת"ה זוכה לשפע עשירות והרחבה גדולה:

יג. גם מי שנותן מהונו ללומדי התורה ומחזיק בידם, הרי זה מסוגל שיושפע עליו שפע עשירות גדולה, ויהיה לו כל צרכו בהרחבה גדולה עד מאד (יח).

♦ בזכות הצדיקים ♦

ההשפעות יורדות בזכות הצדיקים:

ו. קיום כל העולמות וכל ההשפעות הנשפעות בעולם, הכל בא בכח הצדיקים, אשר במעשיהם הטובים ממשיכים מלמעלה שפע רב טוב, ובהשפעה זו נשפעת שפע טוב גם על שאר בני אדם, ועל כל העולם כולו (ח).

אם לא מתנהגים כראוי נעצרים ההשפעות:

ז. והוא הדין להיפך חלילה, שכאשר בני ישראל אינם מתהלכים בדרך הטוב והישר, נסתמים הצינורות ונעצרים כל ההשפעות ח"ו (ט).

המצוות מסוגלים להשפיע טובה וברכה:

ח. ענין זה נוהג גם אצל כל אדם באופן פרטי, שכאשר האדם מקיים את המצות, נפתחים לו צינורות השפע, ונשפעים עליו שפע רב טוב (י), ולא זו בלבד, אלא שיש מצות, שכל אחד מהם מסוגלים לדבר אחר, להשפיע אותו שפע טוב (יא).

המושלם בתורה ומצות, זוכה לעשירות, לבנים, ולאריכות ימים:

ט. והנה כל מה שאמרו חז"ל שבני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא, והכל תלוי במזל, זה הוא רק במי שאינו מושלם בתורה ומצות, שאדם כזה לא יצליח להתגבר על מזל העוני, אבל מי שהשלים עצמו בתורה ומצות, בודאי שולט גם על המזל, ובכח זכותו הגדול הוא זוכה לעשירות ולבנים, ולאורך ימים ושנות חיים (יב).

מקור השפע

ז"ל (מו"ק כח) אינם תלויים בזכות... אבל כשיגיע לשלימות התורה והמצות, ישלש גם על המזל, וישיג עושר ובנים וחיים.

(יג-טו) 'ראשון לציון' (י"ד, סימן רמז, סעיף ד): '...דגם בצדקה מותר לעשות זה, דהיינו לנסות... דרך העניים... דיעביד וינסה, אם לא יתעשר'. והביא הגמרא (תענית ט' ע"א): 'רבי יוחנן אשכחיה לינוקא דריש לקיש... עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר... זיל נסי... חוץ מזו, שנאמר ובחנוני נא'. ומבאר שם שיש שתי בחינות בנתינת הצדקה: הא' שנותנה כדי שייטיב לו ה', והב' הנותן צדקה לנסות ה'.

(טז) 'ראשון לציון' (משלי, פרק ג): 'ואם תרצה להתעשר בסגלה אחרת, והוא במה שכבד ה' מהונו ומראשית וכו', ובזה ימלאו כו'.

(יז) 'אור החיים' (דברים טו, ח): 'כי פתוח וגו'... על ידי שפותח הוא ידו, פותחים לו שערי שפע... כשאתה פותח את ידך לו, אינך עושה אלא הלואה דוקא, ותכף ה' ישלם לך בתוספת מרובה'.

(יח) 'ראשון לציון' (משלי, פרק ג): '...דכאשר ירצה להתעשר ואין לו תורה, יעשה מהונו ללומדים, ואז ימלאו כו'.

(ח) 'אור החיים' (דברים כח, יד): 'פתח ה' וגומר, מכאן מתחיל יעוד הטוב, שכנגד מעשה המצוות... כי על ידי המצות, מתפתחים צנורי השפע, ומתיחדים המדות העליונות... ועוד ב'אור החיים' (במדבר כג, כא): 'שאם ישראל הולכים בדרך התורה והמצות, ה' נותן טובו לעולם, וניזונים ונהנים גם האומות יחד'.

(ט) 'אור החיים' (דברים כח, כא): 'שבאמצעות העבירות יסתתמו פתחי ההשפעות, בסוד (איוב יד, יא) ונהר יחרב ויבש'. ועוד באור החיים (ויקרא כב, כה): 'כשהתחתונים מטין מדרך הטוב, מסתלקין ההשפעות ומתמסכן עמוד הקדושה'.

(י) 'אור החיים' (דברים כח, יד): 'פתח ה' וגומר... כי על ידי המצות, מתפתחים צנורי השפע, ומתיחדים המדות העליונות... ושם הטוב הוא סוד הנהר, והוא סוד צדיק יסוד עולם'.

(יא) 'אור החיים' (ויקרא יח, כד): 'לצד שיש מצות שסגולתם להאריך ימים בעולם הזה, ויש שסגולתם עושר, ויש שסגולתם בנים... לזה סתם הדברים, ובזה ישתדל האדם בכולה, כדי שתבא לידו גם מצוה שסגולתה דבר הצריך לו'.

(יב) 'אור החיים' (דברים טו, ח): 'לפי שהעושר והעוני לפי דבריהם

דיינים

כשמורה היתר לעצמו הותרה הרצועה לכל העם

תניא רבי יוסי בן אלישע אומר, אם ראית דור שצרות רבות באות עליו צא ובדוק בדייני ישראל, שכל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דייני ישראל.

קשה, איך ולמה תלינו כל הקלקלה במי שאינו מקולקל, בעיני העדה, ומי לא משכחת לה שבאה רעה בשביל עבירות גם כן שביד הדור, ולמה קא פסיק ותני 'שכל' וכו', משמע דאין רע יורד מבלעדם, וזה - הדעת לכאורה תרחיק {זה}. אכן, דרך כלל אמינא דכאשר יהיה הדיין הולך בדרך לא טוב, הרי הותר היתר גמור לכל העם לעבור את פי ה' גדולה וקטנה, והותרה רצועה לכל העם, ואם כן המסבב לכל פורענות הם דייני ישראל.

לא ישתקו מלהוכיח את העם

אי נמי, שיהיו הדיינים טובים ויראי ה', אלא דאומרים שלם עליך נפשי, למה יהיה לי ריב עם אנשים על עוברהם את פי ה', והיא לא תצלח לי, ומה גם שלא ישמעו ואהיה נמאס בעיניהם³, ואיכא למיחש להסרה ויסירוהו מהיות עוד עליהם לרב, ולזה הלא טוב לי מסתום ומבלום פי, והשתיקה זה⁴, כי ירחמוהו וירבו בשכרו כשיתנהג עמו במדת החסד ובמדת הרחמים, על דרך (כתובות קה, ב) 'אם ראית תלמיד חכם דמרחמין ליה בני מתיא משום דלא מוכיח ליהו במילי דשמיא', ובה עולה אף ה' בהם על עוברהם את פי ה'. נמצא כי כל מעשה הרע יבוא מהדיינים, ואם הם הדיינים הוכיח ויכחו את העם וירשיעו את הרשע, במקום שיש דין אינו דין⁵.

שבת קלט, א

1. ע"פ לשה"כ במדבר טו, כד.

2. ע"ר ש"י שבת (ג, א) ד"ה חילול השם: אדם גדול שבני אדם למדיהם הימנו ואינו נוהג במעשיו, נמצאו הקטנים מזלזלי בתורה על ידו, ואומרים זהו מבין שאין ממש בתורה ובמצוות. ולעומת זה ע"י לרבינו באור החיים הק' (דברים לב, א) שכתב בת"ד: מעצמם ישמעו ההמון הנמשלים לארץ, כשיראו גדולים הולכים בדרך נכון, וכאומרים ז"ל (עין זוה"ק ח"ג קיד) וז"ל, אי ירשא דעמא אתתקן כולא אתתקן.

3. וראה מה שכתב רבינו באור החיים הק' פר' קדושים עה"פ (ט, ו) 'הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא': עוד ירצה על דרך אומרם ז"ל, האי צורבא מורבן דסני לה בני מאתיה משום דמוכח להו במילי דשמיא. ומעתה יאמר החכם למה לי קנאה למה לי שנאה ותחרות עם דרע ישראל ואחדל מהוכיח ואהיה אהוב ונחמד לכולן, לזה נתחכם ה' וקדם שצוהו להוכיח צוה לבני ישראל שלא ישנאוהו ואחר כך צוהו להוכיח שהרי ישראל מזהירים מה' לבל ישנאוהו. ואם תאמר ומי יערבנו לעם שלא ישנאוהו וישמרו מצות לא תשנא, לזה אמר ולא תשא עליו חטא פירוש שלא יחדש בחטא זה אלא יחזיקם בכשרות. ואומר לשון יחיד לשלול החשד אפילו מיחיד שחידק כל איש ישראל שלא ישנאו בשער מוכיח, ובה יוכיח ויחזור ויוכיח עד שיקבלו מוסר.

4. הוא לשון נפיו בקדמונים, ע"י לדוגמא לרבינו בחיי בכד הקמח (ערך רשות) בשם חכמי המוסר, ובמדרש שמואל על אבות (פ"ו בפ"ס במיעוט שיחה).

5. עיין דברים רבה פ"ה: דבר אחר, רבי אליעזר אומר במקום שיש דין אין דין, ובמקום שאין דין יש דין, ומהו כן, אלא אמר רבי אליעזר, אם נעשה הדין למטה, אין הדין נעשה למעלה, ואם לא נעשה הדין למטה הדין נעשה למעלה.

רבינו בצע את שתי הככרות, וחתיכה גדולה לכל הסעודה

רבינו הקדוש בספרו חפץ ה' (שבת קיז, ב) מביא דיעות הראשונים בענין בציעת לחם משנה, שיש מפרשים שצריך לבצוע חתיכה גדולה לכל הסעודה, ויש מפרשים שצריך לבצוע את שתי הככרות. ובדבריו שם מעיד רבינו שהוא מקיים בעצמו את שני הפירושים, ואלו דבריו:

"וכן אני נוהג כמור וכמור, מתרתי, וחתיכה גדולה". עכ"ל.

רבינו קיבץ את תלמידיו בליל שבת קודש, לחזור בחבורה מה שלמדו

במכתב קדשו על סדרי ישיבתו 'כנסת ישראל' בעיה"ק ירושלים², שם מתאר את סדר הלימוד בלילות, כותב רבינו:

"ומידת לילה, ג' משמרות היו הלילה³. משמרה ראשונה עד חמש שעות⁴ יושבים במדרש ללמוד, משמרה שנייה משלמות עד ט' שעות, משמרה ג' עד אור הבקר, וכל אחת משלמות לחברתה. ולימודם בלילה הוא מלאכה אחרת: כת אחת משתדלת ליקח הרמב"ם בראש, כת אחרת הרי"ף, כת אחת התלמוד, כת אחת שלחן ערוך, כת אחת הקטנה⁵ שיתא סידרי משנה. ושבת לאל עשתה והצליחה כל כת וכת, והכל באוצר יראת שמים⁶."

ובכל ליל שבת מתקבצים יחד, וכל אחד מסדר מה שעלתה בידו, בפני כל החברה הקדושה". עכ"ל.

1. איתא בגמרא מסכת שבת (קז, ב): אמר רבי אבא, בשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות, דכתיב "לחם משנה". אמר רב אשי, חזינא ליה לרב כהנא דנקט תרתין [אוחז בידו - רש"י] ובצע חדא, אמר "לקטו" כתיב [דמשמע אחידה, אבל בציעה לא כתיב "משנה" - רש"י]. רבי זירא הוה בצע אכולה שירותיה [פוחסה גדולה ודי לו בה לאותה סעודה, ולכבוד שבת, וראה כמחוב סעודת שבת להתחזק ולאכל הרבה - רש"י]. ע"כ דברי הגמרא. נמצא, לפי שיטת רש"י, רבי זירא היה נוהג לבצוע רק על ככר אחת, וכבר אשי. אמנם, הרשב"א חולק וכותב 'נראה לי לבצוע כל הככרות'. היינו, שרבי זירא היה נוהג לבצוע שתי ככרות כרבי אבא. ובספר חפץ ה' שם שמביא רבינו את שיטת הרשב"א, כותב שם בזה"ל: וראיתי לומר דזה נרמז ברעיא מהימנא בספר הזוה"ק (פרשת פתח דף רמח: א, תיקוני זוהר מז) דבציעין אתרתי דניקטנא, דהם הם הככרות דמונחות לפניו, וזה בסוד 'תרי ידן נקטא'. וכן אני נוהג כמור וכמור, מתרתי, וחתיכה גדולה, עכ"ל.

וכדעת רבינו, כתב השל"ה הק' (מסכת שבת נט מצוה) בשם המהרש"ל, והובא במטה משה (סימן תלט), וכן פירש המהרש"ל בחכמת שלמה (שבת שם), וכן כתבו הב"ח והגר"א בשו"ע (סימן ע"ד) והו"ד במשנ"ב (סק"ד).

2. אשר זכינו להדפיסו לראשונה מכת"ק, ראה בספרינו 'כתבי האור החיים הקדוש' אגרת ד.

3. ע"פ ברכות (ג, א) שלוש משמרות היו הלילה. ופירש רש"י: במשמרות עבודת המלאכה, ושיר שלהם נחלק לשלש חלקים, ראשונה לכת אחת, שניה לכת אחרת, שלישית לכת שלישית.

4. לפי השעון האיטלקי - שמוני השעות מתחיל בשעה שש בערב.

5. פירוש: התלמידים הצעירים.

6. כדאיתא בשבת (לא, א), דגם אחר שלמד כל ששה סדרים, אפילו הכי "יראת ה' היא אוצר". וכמו שפירש רבינו (אור החיים בראשית א, א אופן) כי היראה היא אוצר נחמד לתורה, ועל כן, אם אין יראת ה' - אין תורה. וכמו כן בהקדמות לספרו אור החיים הקדוש כותב רבינו, כמה הנכות שנעשה לאור באור התורה, והשלישי הכי נכבד - יראת ה' היא אוצר."

ספרי מכון "מורשת אור החיים הקדוש"

בראשות הרה"ג משה שווארץ שליט"א

זמירות לשבת קודש עטרת אור החיים
[גם בנוסח ע"מ]: פניני אור החיים על סדר הזמירות, ופרקים נרחבים על מנהגי ותולדות רבינו בענייני שבת קודש.

סידור עם פירושי אור החיים הק'
לחול ולשבת: נוסח ספרד - ב' כרכים, ונוסח עדות המזרח - בכרך אחד.

כתבי אור החיים הקדוש:
גליונות ואגרות מכתביידי רבינו הק' ותלמידיו, עם ליקוטי שמעו"ת מכתבי תלמידיו רבינו.

כל הכתוב לחיים:
ליקוט אלפי ביאורים והערות מנדולי הדורות על ספר אור החיים - ב' כרכים, עם מפתחות.

פרי תואר:
על יורה דעה - ח' כרכים (ספ"א - ספ"ח: א - ספ"ז), עם ביאורים והערות. ומדור 'פסקי פרי תואר'.

פניני ופסקי חפץ ה':
אוצר פניני אגדה ופסקי הלכה, שנלקטו מהספר הקדוש חפץ ה' על מסכתות חש"ם, עם ביאורים והוספות נבואים.

תהלים עטרת אור החיים:
אוצר פנינים ויסודות האור החיים משולבים בפרקי התהלים, עם מדרשות ומפתחות.

נר המערבי:
פרקי חיים ותולדות רבינו על אור החיים הק', עם מסמכים וגליונים נדרים, 700 עמ', מולד מפתחות מורחבים.

שערי אור החיים:
ביאור רחב על הקדמות אור החיים, ופרקי מבוא וכללים ללימוד ספד"ק אור החיים.

ראשון לציון:
על ש"ס, ג' ויהי דעה - ח' כרכים, עם ביאורים והערות. וכרך מיוחד 'פסקי ראשון לציון'.

להשיג בקו המורשת 0733713620, או בנדרים פלוס קופת 'מורשת אור החיים'.

או במייל: torat6398@gmail.com | הפצה: ש. פרנקל 0534153889

להצטרפות לקבלת הגליון, במייל המערכת: g0774904173@gmail.com